NBP

Narodowy Bank Polski

Departament Komunikacji i Promocji

Warszawa, 27 czerwca 2013 r.

DKP-PK/055/527/2013

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 28.06.13 zał.
nr. 1568 podpis 11:18

Pani
Maria Pańczyk-Pozdziej
Wicemarszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

W odpowiedzi na Pani pismo BPS/043-34-1433/13 z dnia 12 czerwca 2013 r., przy którym przekazano oświadczenie złożone przez senatora pana Jarosława Obremskiego na 34 posiedzeniu Senatu w dniu 6 czerwca 2013 r. uprzejmie informuję, że Narodowy Bank Polski nie jest instytucją upoważnioną do oceny wprowadzanych do użytkowania bankomatów ani dopuszczalności ich stosowania. Bank wprowadzający do użytkowania dany typ bankomatu robi to na własne ryzyko, a opinia NBP nie zwalnia go z ewentualnej odpowiedzialności za działanie tych urządzeń i prawidłowość czynności dokonywanych przy ich użyciu. Przedstawiony w oświadczeniu opis działania bankomatu recyclingowego nie jest wystarczający do udzielenia wyczerpującej odpowiedzi.

Należy natomiast wskazać, że w przypadku gdy urządzenie posiada funkcję zatrzymania banknotu podejrzanego, co do autentyczności, bez zwrotu jego równowartości wpłacającemu i bez możliwości wycofania banknotu przez wpłacającego, to jego działanie byłoby zgodne z przepisem art. 35 ustawy o Narodowym Banku Polskim[1] oraz § 1 ust. 1 zarządzenia Prezesa NBP z dnia 31 sierpnia 1989 r. w sprawie zatrzymywania fałszywych znaków pieniężnych[2] (M. P. Nr 32, poz. 255, z późn. zm.). Wprawdzie pewną trudność może sprawiać przepis zarządzenia stanowiący o obowiązku sporządzenia protokołu z zatrzymania znaku pieniężnego (istotna jest kwestia - kiedy i kto miałby sporządzać protokół oraz jak rozwiązać

---

[1] Art. 35. 1. Fałszywe znaki pieniężne podlegają zatrzymaniu, bez prawa do zwrotu ich równowartości.

[2] § 1. 1. W razie przedstawienia w kasie banku lub innego podmiotu gospodarczego krajowego lub zagranicznego znaku pieniężnego (banknotu lub monety) sfałszowanego lub budzącego wątpliwości co do autentyczności, osoba działająca z ramienia banku lub innego podmiotu gospodarczego obowiązana jest taki znak pieniężny zatrzymać i o zatrzymaniu sporządzić protokół w 3 egzemplarzach.
2. Protokół powinien zawierać:
1) nazwę i siedzibę jednostki zatrzymującej znak pieniężny, liczbę porządkową protokołu i datę jego sporządzenia,
2) nazwę i adres jednostki przedstawiającej znak pieniężny, z zaznaczeniem nazwiska, imienia, adresu i charakteru służbowego pracownika działającego w imieniu tej jednostki, a w razie gdy zatrzymany znak pieniężny przedstawiła osoba
fizyczna we własnym imieniu - jej nazwisko, imię i adres,
3) wartość nominalną i datę emisji zatrzymanego znaku pieniężnego, a ponadto serię i numery – jeżeli zatrzymanym znakiem pieniężnym jest banknot,
4) podpis osoby zatrzymującej znak pieniężny oraz podpis i numer dowodu osobistego lub dokumentu równorzędnego osoby, która znak ten przedstawiła.
Numerację protokołów rozpoczyna się w każdym roku od liczby 1.

ulica Świętokrzyska 11/21, 00-919 Warszawa, telefon 22 653 29 91, fax 22 653 29 80

sprawę podpisu klienta na protokole - § 1 ust. 2), jednakże, biorąc pod uwagę § 2[3], wydaje się, iż dopuszczalne byłoby sporządzenie protokołu przez pracownika banku, bez konieczności jego podpisywania przez wpłacającego.

Wskazujemy również, że zgodnie z zarządzeniem Prezesa NBP nr 22/2012 z 27 listopada 2012 r. zmieniającym zarządzenie nr 19/2007 Prezesa NBP z dnia 24 października 2007 r. w sprawie sposobu i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki, dostosowano przepisy ww. zarządzenia do nowych rozwiązań i technologii istniejących w sektorze bankowym, tj. urządzeń z funkcją cash recycling. Wprowadzone zmiany zakładają istotne ograniczenie obowiązku obecności pracowników banków przy przeliczaniu i sortowaniu znaków pieniężnych. W praktyce regulacja ta oznacza możliwość stosowania tzw. urządzeń z funkcją cash recycling.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że przywołane zarządzenie Prezesa NBP z dnia 31 sierpnia 1989 r. zostało wydane na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r., zastąpionej z dniem 1 stycznia 1998 r. przez ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o NBP. Po wejściu w życie ustawy o NBP z 1997 r. zarządzenie zostało utrzymane w mocy na podstawie przepisu przejściowego (art. 74 ust. 1), zgodnie z którym do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie zachowują moc dotychczasowe przepisy wykonawcze, o ile nie są sprzeczne z przepisami tej ustawy.

Stosownie do § 34 Zasad techniki prawodawczej, określonych rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej" (Dz. U. Nr 100, poz. 908), nie nowelizuje się aktu wykonawczego zachowanego czasowo w mocy przez nową ustawę, chyba że ustawa ta wyraźnie przewiduje taką możliwość.

W art. 35 ust. 3 ustawy o Narodowym Banku Polskim, w obowiązującym brzmieniu, przewidziana jest delegacja do określenia, w drodze zarządzenia, zasad i trybu postępowania przy zatrzymywaniu znaków pieniężnych (podejrzanych co do autentyczności) oraz postępowania z fałszywymi znakami pieniężnymi. Ustawa przewiduje realizację tej delegacji w formie zarządzenia Prezesa NBP. W obowiązującym systemie prawnym tak sformułowane upoważnienie ustawowe nie może jednak zostać wykonane. Z przepisu art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o Narodowym Banku Polskim (na podstawie którego wydane zostało zarządzenie Prezesa NBP z dnia 31 sierpnia 1989 r. w sprawie zatrzymywania fałszywych znaków pieniężnych), art. 35 ust. 3 ustawy o z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim, a także przedmiotowego zarządzenia z 1989 r. wynika, że regulacje dotyczące problematyki zatrzymywania fałszywych znaków pieniężnych, w szczególności kwestie dotyczące sposobu i trybu postępowania z takimi znakami, mają charakter przepisów powszechnie obowiązujących.

Tymczasem po uchwaleniu ustawy dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim weszła w życie (z dniem 17 października 1997 r.) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.), która w odniesieniu do aktów wykonawczych jako źródło powszechnie obowiązującego prawa wskazuje tylko rozporządzenia (art. 87 ust. 1).

---

[3] § 2. W razie ujawnienia przez kasę banku lub innego podmiotu gospodarczego znaku pieniężnego sfałszowanego lub budzącego wątpliwości co do autentyczności i w razie niemożności ustalenia, przez kogo znak został wpłacony, osoba działająca z ramienia tej jednostki obowiązana jest znak zatrzymać i o zatrzymaniu sporządzić protokół w 2 egzemplarzach. Protokół powinien odpowiadać warunkom określonym w § 1 ust. 2 pkt 1 i 3 oraz zawierać podpis osoby sporządzającej.

Jednocześnie, wśród organów wskazanych w Konstytucji jako uprawnione do wydawania rozporządzeń, nie ma żadnego z organów NBP, co oznacza, że organy te nie mogą wydawać rozporządzeń, a ponadto żaden z aktów, do których wydawania są one upoważnione, nie może zawierać przepisów prawa powszechnie obowiązującego. Takie rozumienie regulacji konstytucyjnych znalazło swoje potwierdzenie w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2000 r. (sprawa K 25/99), a wcześniej w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 1999 r. (w sprawie sygn. akt I CKN 796/99).
W konsekwencji należy stwierdzić, że upoważnienie zawarte w obowiązującym art. 35 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o NBP nie może zostać wykonane, ze względu na wskazane wyżej uwarunkowania prawne, w szczególności obowiązujące normy konstytucyjne dotyczące aktów wykonawczych, wydawanych na podstawie upoważnień ustawowych, będących źródłem powszechnie obowiązującego prawa (rozporządzeń).

Tym samym, w celu uregulowania problematyki odnoszącej się do fałszywych znaków pieniężnych, niezbędna jest nowelizacja ustawy o Narodowym Banku Polskim, czyniąca zadość obecnym uwarunkowaniom konstytucyjnym, tj. wprowadzająca upoważnianie do uregulowania tych kwestii w akcie wykonawczym odpowiedniej rangi (rozporządzeniu).

Jednocześnie, w związku z prezentowaną w oświadczeniu tezą, że obniżenie kosztów konwojów gotówki może być źródłem finansowania przez banki rozwoju bezgotówkowych instrumentów płatniczych, chciałbym wyrazić pogląd, że ewentualne decyzje banków o przeznaczeniu zaoszczędzonych w ten sposób środków na rozwój obrotu bezgotówkowego, czy też na inne cele, będą podejmowane indywidualnie i będą uzależnione od polityki poszczególnych banków.

Przeznaczenie przez banki dodatkowych środków na rozwój bezgotówkowych instrumentów płatniczych byłoby zbieżne z działaniami Narodowego Banku Polskiego w zakresie zmniejszenia wykluczenia finansowego i rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce. Działania te są między innymi przedmiotem tworzonego „Programu Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego na lata 2014-2020". Ponadto na lata 2013-2015 przewidziane jest, wzorem innych państw, przeprowadzenie bardzo szeroko zakrojonego „Badania kosztów instrumentów płatniczych na rynku polskim". NBP wspiera i promuje wykorzystanie nowoczesnych technologii na rynku płatniczym. Wydaje się, że wdrożenie bankomatów recyklingowych na rynku polskim mogłoby przyczynić się do wzrostu efektywności kosztowej po stronie bankowych i niebankowych operatorów bankomatów.

ZASTĘPCA DYREKTORA
Departament Komunikacji i Promocji
Leszek Zemke

Narodowy Bank Polski jest najważniejszą instytucją bankową państwa, strzegącą stabilności cen i polityki pieniężnej. Jego funkcje określa Konstytucja RP i ustawa o NBP. Jest bankiem centralnym: nie udziela kredytów, nie prowadzi lokat i rachunków dla obywateli, ale obsługuje Skarb Państwa, realizując rozliczenia pieniężne takich instytucji budżetowych jak sądy czy urzędy skarbowe. Pełni funkcję banku banków - tworząc warunki działania systemu bankowego w Polsce oraz dba o jego stabilność. Ma wyłączne prawo emitowania pieniędzy i zarządzania państwowymi rezerwami walutowymi. Wspiera również gospodarkę w obszarze określonym przez ustawę o NBP.

Narodowy Bank Polski – dbamy o wartość pieniądza